

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра філософії

06-07-178М

Методичні вказівки

та плани семінарських занять
з навчальної дисципліни

«Естетика»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійними програмами
«Міжнародні культурні зв'язки та міжкультурні комунікації»,
«Креативна та цифрова культура»
спеціальності 034 «Культурологія» денної форми

Рекомендовано
науково-методичною радою
ННІЕМ
Протокол № 1
від 19.09.2022 р.

Рівне – 2022

Методичні вказівки та плани семінарських занять з навчальної дисципліни «Естетика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 034 “Культурологія” денної форми навчання [Електронне видання] / Наконечна О. П., Залужна А. Є., Сарнавська О. В. – Рівне : НУВГП, 2021. – 25 с.

Укладачі:

Наконечна О. П., доктор філософських наук, професор кафедри філософії;

Залужна А. Є., доктор філософських наук, професор кафедри філософії;

Сарнавська О. В., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії;

Рецензент Шадюк Т. А. кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії.

Відповідальна за випуск: Наконечна О. П., доктор філософських наук, завідувач кафедри філософії НУВГП.

Керівник групи забезпечення спеціальності: Залужна А. Є.

© О. П. Наконечна,
А. Є. Залужна, О. В.
Сарнавська, 2022
© НУВГП, 2022

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Структура навчальної дисципліни.....	5
2. Загальні положення.....	6
3. Плани семінарських занять.....	8
4. Методи оцінювання знань.....	22
5. Розподіл балів, що отримують студенти.....	23
6. Рекомендована література.....	24

ВСТУП

Завданням вивчення дисципліни є: набуття знань у галузі естетики як засобу орієнтації індивіда у складних умовах суспільного життя. Студент, вивчаючи дисципліну „Естетика”, повинен **знати**:

- основні поняття, напрями і проблеми естетики як філософської науки в її історії та на сучасному етапі розвитку;
- естетичні засади суспільного життя, специфіку естетичної регуляції людської поведінки;
- природу мистецтва і особливості його функціонування в культурі і людській життєдіяльності.

Уміти:

- аналізувати сучасні проблеми соціальної, професійної та індивідуальної життєдіяльності, опираючись на навички філософсько-естетичної рефлексії та форми міжособистісного спілкування;
- застосовувати основні принципи прикладної естетики, розуміти їх та застосовувати у соціальній сфері;
- володіти системою естетичних категорій та навичками художньо-образного способу осягнення світу;
- аналізувати видову специфіку мистецтва й особливості її функціонування у культурі;
- реферувати філософсько-естетичні тексти і розуміти їх культурно-естетичний зміст;
- перетворювати набуті знання на елемент естетичного виховання й становлення власної особистості і професійної культури.

Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Сем.з.	СРС	Разом
1	2	3	4	5
Модуль 1.				
Естетика як галузь культурологічного та філософського знання. Естетика в системі духовної культури суспільства				
Тема 1. Естетика як галузь культурологічного та філософського знання.	2	2	8	12
Тема 2. Становлення естетичних вчень в класичний період.	2	2	7	11
Тема 3. Особливості неklasичної естетики	2	2	7	11
Тема 4. Естетика в системі духовної культури суспільства. Естетика: предмет і роль в культурі Основні естетичні категорії	2	2	7	11
Разом за модулем 1.	8	8	29	45
Модуль 2.				
Естетика: предмет і роль у культурі				
Тема 5. Сутність та форми естетичної діяльності. Структура естетичної свідомості	2	2	8	12
Тема 6. Естетика як метатеорія мистецтва. Мистецтво в структурі людської життєдіяльності.	4	4	13	21
Тема 7. Сутність та форми естетичної діяльності. Структура естетичної свідомості	2	2	9	13

Тема 8. Естетична культура та шляхи її формування Основні естетичні категорії	2	2	10	14
Разом за модулем 2.	8	8	29	45
Усього годин	16	16	58	90

Теми семінарських занять

№ з/п	Теми	Кількість годин
1.	Естетика як культурологічна та філософська наука	2
2-3.	Становлення естетичних вчень в класичний та некласичний періоди	4
4.	Естетика: предмет і роль в культурі	2
5.	Естетика як система категорій	2
6 -7.	Естетика як система категорій	4
8.	Естетична культура та шляхи її формування	2
8	Разом	16

2. Загальні положення

Методичні поради по підготовці до семінарських занять

Семінарські заняття є важливою формою оволодіння студентами необхідних знань з дисципліни “Естетика”. Студент готується до семінарського на основі поданого плану, використовуючи як базову, так і допоміжну літературу.

Для можливості самостійної перевірки засвоєних знань по кожному занятті подаються контрольні питання, вправи, тести і проблемні завдання різних груп складності. До перевірочних завдань першої групи складності належать достатньо прості запитання і

вправи, які полягають у виборі правильних лаконічних відповідей щодо визначень, понять, авторів запропонованих праць або концепцій. Друга – середня група складності вимагає формулювання відповідних визначень, змісту різноманітних підходів до естетичних явищ, вміння подати коротку характеристику тієї чи іншої етичної або естетичної концепції. Третя група складності – найвища, що містить проблемні завдання і вправи, відповіді на які повинні виявити здатність до поглибленого аналізу засвоєного навчального матеріалу, порівняння різних естетичних концепцій та теорій, положень і принципів.

Упродовж вивчення дисципліни, окрім достатнього освоєння тем, винесених на семінарські заняття, студент має освоїти зміст проблем, запропонованих на самостійне освоєння (див. с.), а також виконувати **індивідуальні завдання** в тій чи іншій формі:

- виступ з доповіддю;
- розгорнена відповідь на проблемне питання;
- організація диспуту по вибраній проблемі;
- реферування творів сучасних авторів з морально-естетичної проблематики;
- есе на морально-естетичну проблематику;
- реферат.

При посиланні на літературу, використовуються скорочення: Базова – Баз., допоміжна – Доп.

3. Плани семінарських занять

Тема 1

Естетика як культурологічна та філософська наука

Основні поняття і категорії: естетика, естетичне, естетичне відношення, естетична культура, культурологія, філософія, етика.

План

1. Проблемність естетики як теоретичної системи.

2. Становлення проблематики естетичної науки.
3. Місце естетики в сучасній науці і культурі.

Контрольні питання

1. Що таке естетика? Коли і чому вона виникла?
2. Що вивчає естетика?
3. Яке місце займає естетичне начало в світогляді людини?
4. Чи можна ототожнювати естетику з теорією мистецтва?
5. Охарактеризуйте функції естетики.
6. Розкрийте роль О. Баумгартена у становленні естетики як самостійної науки.

Індивідуальні завдання

1. В праці “Діалектика естетичного процесу. Діалектика естетичного як теорія чуттєвого пізнання” В. Іванов феномен естетичного розглядає крізь призму дихотомії “байдуже-небайдуже”. Звертаючись до праці філософа, визначте, в чому полягає діалектична єдність та водночас суперечність байдужого та небайдужого в життєвих ситуаціях конституювання естетичного. (Див. Канарский А.С. Діалектика естетичного процесу. Діалектика чуттєвого як теорія чуттєвого пізнання. – К, 1979. – С. 90-120)
2. Звернувшись до творів О. Уайльда розкрийте специфіку його естетичної позиції. Чи погоджуєтесь Ви з думкою письменника, що митець є істотою вибраною, а тому несе відповідальність лише перед мистецтвом, але ніколи перед мораллю?
3. Прореферувавши роботу К. Маркса “Економічно-філософські рукописи 1844 року” виділіть основні положення, що розкривають сутність естетичного відношення людини до світу і охарактеризуйте їх. (Маркс К. Економічно-філософські рукописи 1844 року. – М., 1974. – С. 162-168).

4. Охарактеризуйте специфіку естетичної здатності судження І. Канта в її ціледоцільності, суб'єктивності та незаінтересованості. (И. Кант. Критика здатності судження. – М., 1966. – С. 180-186, 223-224, 299-300).

5. Французький поет Бодлер з метою романтизації зла вводить поняття “дивовижна краса”, що вибудовується на ґрунті моральнісного розпаду та потягу до забороненого. Звертаючись до творчості Бодлера та С. Кіркегора поясніть, чи існує взаємозв'язок між поняттям “дивовижна краса” та “демонічний естетизм” ?

6. Проаналізуйте та порівняйте погляди С. Кіркегора та Ф. Достоєвського, які наголошують на властивій для краси трагічної здатності піднесеності над добром та злом й розгляду їх в якості рівноцінних для чуттєвого переживання. (Див. О. Наконечна. Естетичне як тип духовності. – Рівне, 2000. – 127-130, 143-145.

Тема 2-3.

Становлення та розвиток естетичних вчень в класичний та некласичний періоди

Основні поняття і категорії: раса, бхава, дивана, просвітлення, калокагатія, катарсис, мімесис, риторика, міф, символ, ідея, гармонія, симетрія, пропорція, перспектива, витонченні мистецтва, класицизм, канон, стиль, композиція, сентименталізм, реалізм, естетичне виховання, естетичне судження, романтизм, іронія, інтуїція, «діонісійське», «аполонівське», «надлюдина», естетичний факт, синестезія, контамінація, несвідоме, архетип.

План

1. Естетична думка країн Стародавнього Сходу.
2. Головні ідеї та особливості античної естетики.
3. Середньовічна естетика.

4. Естетична думка доби Відродження.
5. Естетичні ідеї Класицизму та доби Просвітництва.
6. Естетика представників Німецької класичної філософії. Романтизм.
7. Посткласична естетика ХІХ ст.
8. Основні тенденції розвитку естетичної думки ХХ ст

Контрольні питання

1. Які поняття філософської думки Стародавнього Сходу мають відношення до становлення естетики?
2. Яке місце займає природа в становленні естетичного переживання та естетичного виховання в давньому Китаї?
3. Розкрийте сутність естетичного вчення Сократа?
4. Проаналізуйте головні положення естетики Платона?
5. Назвіть головні естетичні категорії Аристотеля та поясніть їх. Які було відношення Аристотеля до мистецтва?
6. Виділіть основні значення термінів «краса» та «прекрасне» в філософії Блаженного Августина?
7. Яким чином Фома Аквінський пов'язує терміни «краса» та «благо»?
8. Проаналізуйте поняття «краса» у Миколи Кузанського?
9. З іменами яких теоретиків пов'язане створення моделі видів мистецтва доби Відродження?
10. Розкрийте головні аспекти розуміння естетичного смаку у Вольтера?
11. В чому на думку Г. Лессінга полягає головна відмінність між живописом та поезією?
12. Яким чином, згідно з Ж.-Ж. Руссо, мистецтво вплинуло на мораль?
13. Розкрийте головні естетичні ідеї І. В. Гете.
14. Як пов'язані краса та добро в естетиці І. Канта?
15. В чому головна особливість «естетичного судження» за І. Кантом

16. Які художні форми виокремлює Г.Ф. Гегель в історії розвитку світового мистецтва?
17. Розкрийте співвідношення мистецтва та філософії в естетичній думці Ф. Шеллінга.
18. В чому особливість «діонісійського» та «аполонівського» на думку Ф. Ніцше?
19. Як пов'язані інтуїція та мистецтво на думку А. Бергсона?
20. Якими є основні засади типології митців К. Юнга?
21. Яким чином пов'язані феномен несвідомого та мистецтво?

Індивідуальні завдання

1. Розкрийте особливості розуміння Гераклітом феноменів краси та прекрасного (А. Ф. Лосев. История античной эстетики. Ранняя классика, с. 321-359)
2. Ознайомившись з діалогом Платона «Тімей» поясніть його розуміння «калокагатії» (Платон. Тимей // Платон. Сочинения. В 4 т. – М.: Мысль, 1971. – Т. 3(1). С.-421-501).
3. Що таке «мімезис», з точки зору Арістотеля (А. Ф. Лосев. История античной эстетики. Аристотель и поздняя классика. С. 407)
4. Виділіть основні аспекти значення поняття «образ» в ранньохристиянській середньовічній естетиці (В. В. Бычков. Эстетика отцов церкви. С. 226).
5. Якою є особливість розуміння Блаженным Августином процесу творчості (В. В. Бычков. Эстетика отцов церкви. С. 436-440)?
6. Проаналізуйте поліваріативність ідеї «краси» в естетиці Ф. Аквінського (А. Ф. Лосев. Эстетика Возрождения. С. 15-160).
7. Яке місце в системі І. Канта займає естетична здатність судження? Чи існує взаємозв'язок між естетичною, пізнавально-теоретичною та морально-практичною сферами?
8. Прослідкуйте особливість співвідношення твору Н. Буало "Поетичне мистецтво" з раціоналістичними ідеями Р. Декарта.

9. “Істинне, добре і прекрасне сусідять між собою” (Д. Дідро). Як ви це розумієте? Наведіть приклади.

10. В чому полягає сутнісний зміст іронії? Як ви розумієте і чи згодні з словами С. Кіркєгора “істинно гуманне життя неможливе без іронії”?

11. Прореферуйте працю Ф. Ніцше “Народження трагедії з духу музики, або еллінство і песимізм”(“Досвід самокритика”; перших сім частин твору).

- Чому Сократ, на думку Ф. Ніцше, є руйнівником античної трагедії?

- З якими міфологічними містеріями Ф. Ніцше пов’язує виникнення трагедії (опишіть їх, використовуючи запропоновану філософську працю).

12. Коли у Гете запитали про основну ідею “Фауста”, він відповів, що для цього треба було б знову написати твір. Спробуйте пояснити зміст цієї відповіді.

Тема 4.

Естетика: предмет і роль в культурі

Основні поняття та категорії: естетичне, естетичне відношення, естетична культура, прекрасне, мімесис, калокагатія, катарсис, гармонія, філософія мистецтва.

План

1. Природа естетичних категорій та їх класифікація.
2. Категорії естетичної діяльності та естетичної свідомості.
3. Основні естетичні категорії: сутність і форми прояву.
4. Естетика в структурі міжпредметних зв’язків. Естетика і філософія. Естетика і етика. Естетика і мистецтвознавство. Естетика і психологія.

Контрольні питання

1. Поясніть значення понять “калакагатія”, “мімезис” та “катарсис”.
2. З якими суміжними науками співвідноситься естетика?
3. Чи існує взаємозв’язок між естетикою та філософією?

Тема 5.

Естетика як система категорій

Основні поняття та категорії: естетична діяльність, естетична свідомість, естетичні почуття, естетична потреба, естетичний ідеал, естетичний смак, канон, дизайн, прекрасне, потворне, піднесене, низьке, героїчне, комічне, трагічне, гумор, іронія.

План

1. Природа естетичних категорій та їх класифікація.
2. Категорії естетичної діяльності та естетичної свідомості.
3. Основні естетичні категорії: сутність і форми прояву.

Контрольні питання

1. Розкрийте класифікацію головних естетичних категорій.
2. Що таке естетичне почуття? Що може бути об’єктом естетичного почуття?
3. Дайте характеристику естетичної свідомості.
4. Які існують форми естетичної діяльності?
5. Що таке дизайн і яка його роль в сучасному житті?
6. Як проблема піднесеного розглядалась в історії естетики?
7. Як співвідносяться між собою категорії “піднесене” та “низьке”?
8. В чому проявляється сутність трагічного та специфіка його впливу на людину?
9. В чому сутність і естетична функція комічного?
10. Яке місце займає прекрасне в житті людей та його осмислення в естетичному знанні?

Індивідуальні завдання

1. Багато людей погоджується з твердженням, що про смаки не сперечаються. Використовуючи відповідні приклади, обґрунтуйте правомірність чи неправомірність цього положення по відношенню до естетичного смаку.
2. Підготуйте творчі портрети видатних митців, які працювали в жанрі трагедії та комедії.
3. Виберіть та прокоментуйте відповідні фрагменти з творів Шекспіра, Гете та Мольєра. Яким чином авторами розкривається комічна чи трагічна ситуація?
4. Чому І. Кант суттєвим естетичним чинником смаку вважав почуття задоволення, що супроводжується спогляданням прекрасного. Обґрунтуйте відповідь, звертаючись до праці І. Канта “Критика здатності судження”.
5. У праці Ф. Ніцше “Так говорив Заратустра” надлюдина з властивою для неї здатністю переоцінки цінностей проголошується найвищою красою. Знайдіть відповідні цитати твору, в яких прослідковується зв'язок етичних та естетичних феноменів в імморалістичній концепції Ніцше та суперечність їх християнським цінностям. Ваше ставлення до утвердження нових цінностей мужності, зла, боротьби, сили. (Див. Ф. Ніцше. Так говорив Заратустра. – Мн., 1997. – С. 258-267).
6. Дайте порівняльну характеристику канонічного, нормативного й загальнотеоретичного етапів становлення естетичних поглядів та теорій. Поясніть, чому саме на основі загально естетичних теорій формується художній метод? (Див. Л.Т. Левчук. Естетика. – К., 2005. – С. 62-65).
7. Знайдіть відмінності між розумінням категорії “піднесене” в творчості Псевдо-Лонгіна та І. Канта. Чому І. Кант пов'язує піднесене з високою морально-етичною культурою людини? (Див. О.П. Наконечна., А.Є. Залужна. Етика і естетика. Інтерактивний

комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни. – Рівне, 2008. – С. 96-97).

8. Американський письменник Е. Фаллер в книзі “Людина в сучасній літературі” відмічає, що люди в сучасному суспільстві втрачають почуття захоплення, благоговійного трепету перед піднесеним, що веде до смерті душі. Чи згодні Ви з цим висловлюванням і чи є для цього підстави?

Тема 6-7.

Мистецтво і його сутність: історія та сучасність

Основні категорії та поняття: мистецтво, художнє, художній образ, вираження, художній стиль, художній метод, зміст, форма, художня творчість, художнє сприйняття, символ, види мистецтва.

План.

1. Природа мистецтва.
2. Мистецтво як творчий та комунікативний феномен.
3. Місце мистецтва в культурі.

Контрольні питання

1. В чому розкривається зміст естетики як метатеорії мистецтва?
2. Як співвідносяться між собою естетика та мистецтвознавство?
3. В чому виявляється естетична природа мистецтва?
4. Які функції виконує мистецтво в культурі і людському житті?
5. В чому полягає комунікативна роль мистецтва?
6. Розкрийте вплив мистецтва на духовний розвиток людини.
7. Охарактеризуйте особливість співвідношення змісту та форми художнього твору.
8. Які види мистецтва ви знаєте?
9. Охарактеризуйте специфіку художньої творчості і художнього сприйняття.

Проблемно-пошукові питання

1. Чи згодні ви зі словами А. Камю: “Мислять лише образами. Хочеш бути філософом – пиши роман”. Яку позицію в розумінні співвідношення філософії і мистецтва виражав А. Камю?
2. Коли у Гете запитали про основну ідею “Фауста”, він відповів, що для цього треба було б знову написати твір. Спробуйте пояснити зміст цієї відповіді.
3. Як ви розумієте висловлювання про те, що без Л. Толстого не було б “Війни і миру”, а без М. де Сервантеса “Дон Кіхота”?
4. Порівняйте мистецтво та науку й виявіть специфіку цих форм діяльності людини.
5. Яке з визначень мистецтва найбільш розкриває його сутність і чому ви так вважаєте?
 - Мистецтво – це відображення в художній формі соціальних, пізнавальних, політичних, моральних ідей.
 - Мистецтво – це спосіб самореалізації і самовираження художника.
 - Мистецтво – це спосіб відтворення дійсності в чуттєвій формі.
 - Мистецтво – естетичне освоєння і відтворення дійсності в системі художніх образів.
 - Мистецтво – це художнє пізнання, подібне до наукового пошуку.
 - Мистецтво – самоцінність, воно передає себе.
6. Чи згодні ви з автором наступних слів: “Мистецтво завжди не зупиняючись, займається двома речами: воно невідступно розмірковує про смерть і невідступно творить цим життя” (Б. Пастернак, “Доктор Живаго”).
7. Що таке свобода творчості митця і як вона узгоджується з існуванням митця в суспільстві, культурі?
8. Який взаємозв’язок існує між поняттями “народність”, “масовість”, “доступність мистецтва”? Обґрунтуйте відповідь на прикладі творчості конкретних митців.

9. Чи існує прогрес в розвитку мистецтва? Якщо так, то в чому це виявляється?

10. Як співвідносяться естетичний і художній смаки? Наведіть приклади з історії мистецтва.

11. Мистецтво, гра, праця: чи існує між ними взаємозв'язок?

12. В чому, на Вашу думку, виражається дегуманізація сучасного мистецтва?

Індивідуальні завдання

1. Назвіть і дайте порівняльний аналіз основних етапів розвитку мистецтва.

2. Центральна тема X Міжнародного естетичного конгресу (Канада) звучала так: “Твір мистецтва: виклик філософії”. Як ви вважаєте, чим обумовлений поворот до такої постановки проблеми? Як ви ставитесь до неї?

3. Порівняйте і проаналізуйте подані позиції:

“Літературна справа повинна стати частиною загальнопролетарської справи... Це буде вільна література, що оплодотворює останнє слово революційної думки людства і живить соціалістичний пролетаріат” (В.І. Ленін).

“Універсальність мистецтва не може бути вкоріненою в обставинах і в світогляді якогось класу, оскільки мистецтво прагне до людськості, якої не може втілити ні один партикулярний клас, навіть пролетаріат. Марксів всезагальний клас” (Г. Маркузе).

4. Проведіть естетико-мистецтвознавчий аналіз визначних живописних творів доби Відродження.

5. Підготуйте творчі портрети видатних митців різних соціокультурних періодів.

6. Які естетичні проблеми поставлені в наведеному уривку з роману Ю. Бондарева “Берег”: “Західні інтелігенти не стверджують, як вся

ваша соціалістична література, а запитують дійсність, задають їй запитання, і немає ні суддів, ні винуватих. І це не модернізм... Сучасному світові машин не потрібні ні Шекспір, ні Толстой, ні Достоевський. Західний роман відійшов від минулого реалізму, бо хотів бути реалістичним. І це не парадокс. Роман – рентген, але без діагнозу хвороби. Тому що лікарі не знають, яким чином радикально лікувати, цього не знає ніхто. Зараз не може бути канонізованого письменника, як Л. Толстой, Т. Манн, Е. Золя...”

Сформулюйте своє ставлення до висловленої позиції?

7. Розкрийте сутність позиції В. Вейда, виражену в наступних словах: “Мистецтво йшло від душі до душі; тепер воно звертається до чуттєвості чи розсудку... Недивно, що в такому мистецтві відсутній сам образ людини; чи воно в кращому випадку користується ним, як і будь-яким іншим матеріалом... Те, що будує, комбінує, придумує сучасний музикант, живописець, поет – чи мистецтво це ще? Ми відповімо: воно мистецтво, оскільки не зовсім ще стало тим, чим воно стає”.

Обґрунтуйте свою думку.

8. Розкрийте смисл думки Г.Гадамера: „Твір для того хто сприймає це ніби ігровий майданчик, на який він повинен вийти. Твір чекає відповіді і дати її може той, хто сприйняв цю вимогу і ця відповідь повинна бути такою, що добута ним самим”. Які риси художньої творчості і сприйняття тут виражені?

9. Як Ви можете витлумачити думку Г.Гессе: “Якщо хтось задовольнявся колись тим, що визнавав думки, тенденції, цілі й повчання, що були наявні у вірші або оповіданні, то задовольнявся він досить незначним, а таємниці мистецтва, його істини й дійсності просто не помітив”?

10. Звернувшись до статті Наконечної О.П. “Співвідношення філософії та мистецтва: сучасний контекст” (Актуальні проблеми духовності. Вип.8 – Кривий Ріг, 2007), охарактеризуйте взаємозв’язок філософії і мистецтва.

Додаткове завдання

Прореферуйте працю Хосе Ортеги-і-Гасета “Дегуманізація мистецтва” та дайте відповіді на питання:

- Що, на думку автора, є характерною рисою нового мистецтва?
- Які головні тенденції виокремлює автор при характеристиці нового стилю в мистецтві?
- В чому проявляється негуманність нового мистецтва?

Тема 8.

Естетична культура та шляхи її формування

Основні категорії та поняття: естетичне відношення, естетична культура, естетичне виховання, засоби естетичного виховання, естетика побуту, традиції естетичного виховання.

План.

1. Естетична культура суспільства та особистості.
2. Естетичне виховання: специфіка, методи, засоби.

Контрольні питання

1. З’ясуйте зміст і сутність понять «естетична культура особистості» та «естетична культура суспільства».
2. Назвіть основні форми естетичного виховання.
3. Дайте характеристику основних методів естетичного виховання та самовиховання.
4. Що таке естетична культура і яка її структура?
5. Що таке естетична культура ділової людини?

6. Назвіть основні сфери формування естетичної культури людини.
7. Охарактеризуйте особливості сучасної естетичної і художньої культури?
8. Визначте основні риси моди як соціокультурного явища.

Проблемно-пошукові питання

1. Розкрийте особливість античної моделі естетичного виховання на основі праць Аристотеля.
2. Через естетичні принципи гуманізму проаналізуйте особливість творчості одного з відомих для Вас митців епохи Відродження у контексті зв'язку з питаннями естетичного виховання.
3. Зробіть порівняльний аналіз специфіки естетичного виховання XX та XXI ст.
4. На основі опрацьованого питання „Творчий потенціал естетичного виховання» с. 259-266 (Л. Левчук. О. Онищенко. Основи естетики») окресліть основні етапи становлення практики естетичного виховання в Україні.
5. Виясніть, яким чином у практиці освіти та виховання Києво-Могилянської академії було відбито специфіку української національної культури. Яке місце в цих процесах займає явище українського бароко?
6. У чому бачив завдання мистецтва Г. Сковорода в питаннях формування гармонійної особистості?
7. Поясніть складність інтерпретації засад естетичного виховання в кінці XIX - першої половини XX ст.

Індивідуальні завдання

1. Проаналізуйте місце та роль Києво-Могилянської академії у розвитку проблем естетичного виховання.

2. Розкрийте проблемність естетичного виховання кінця XX - поч. XXI ст.
3. Назвіть основні засоби формування розвинутого естетичного сприйняття та естетичного смаку у навчально-виховній діяльності. Обґрунтуйте відповідь.
4. Як Ви можете витлумачити думку Аристотеля: «Будь-яке мистецтво, у тому числі мистецтво виховання має на меті наповнення тим, чого не вистачає від природи».
5. Чому Платон та Аристотель особливе місце в проблемі естетичного виховання надають музиці як найбільш ефективного засобу впливу на етичний бік діяльності душі.
6. Як ви розумієте вислів Ф. Достоєвського «Без начал позитивного та прекрасного не можна виходити людині в життя з дитинства. Без начал позитивного та прекрасного не можна пускати покоління в життєвий шлях».
7. На основі монографії О.П. Наконечної «Естетичне як тип духовності» ст. 140-148 розкрийте роль естетичного у формотворенні духовного світу людини та естетичного виховання особистості.
8. Звернувшись до монографії А.Є. Залужної «Морально-естетичні засади життєвого світу людини» с. 102-107 проаналізуйте поняття «естетичного смислу», репрезентацію його в художньому словесному мистецтві та впливі на становлення естетичної культури людини.

Додаткове завдання

Прореферуйте працю Шиллера «Листи про естетичне виховання людини». Електронний ресурс. Режим доступу. <http://yanko.lib.ru/books/cultur/shiller=letters.htm> та дайте відповіді на питання:

- Чому на основі естетичного відношення до світу, на думку Шиллера, можливе досягнення справжньої свободи?

- Яке місце естетичному вихованню надається для подолання протиріччя між почуттями та розумом людини?
- Як розглядається автором проблема ідеї та ідеалу?

4. Методи оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі методи оцінювання знань та оціночні бали за їх виконання:

- письмові п'ятихвилинки за філософськими категоріями;
- оцінка за доповідь на семінарському занятті;
- поточне тестування після вивчення кожного змістовного модуля;
- оцінка за опрацювання першоджерел;
- модульні контрольні роботи;
- оцінка за самостійну роботу;
- підсумковий екзамен.

№ з/п	Види навчальної діяльності	Бал
1.	Відвідування лекційних занять	0,5 б. за 2 год.
2.	Відвідування семінарських занять	0,5 б. за 2 год.
3.	Доповідь на семінарському занятті	3 б. за 1 виступ
4.	Участь у дискусії під час семінарського заняття	2 б. за 1 заняття
5.	Підготовка конспекту першоджерел і використання його у відповіді	3 б.
6.	П'ятихвилинка з основних понять до теми	2 б.
7.	Підготовка мультимедійних презентацій до семінарських занять	3 б. за 1 тему
8.	Участь у конкурсі студентських наукових робіт	10 б.
9.	Участь у олімпіаді або в засіданні круглого столу	3 б.
10.	Підготовка есе по проблемі	5 б.

11.	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції (в т. ч. в іншому вузі)	5-6 б.
12.	Призове місце в олімпіаді чи конференції	5 б.

Для діагностики знань використовують ЄКТС зі 100-бальною шкалою оцінювання.

5. Розподіл балів, що отримують студенти

Модуль 1 – поточне опитування та СРС					Модуль 2 – поточне опитування та СРС			Підсумковий модульний контроль	Сума (іспит)
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8		
6	7	10	7	7	10	10	3	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Рекомендована література

Базова

1. Естетика : підручник / За заг. ред. Л. Т. Левчук ; 2-е вид. доп. і переробл. Київ, 2005. 431 с.
2. Естетика : навч. посіб. / За ред. В. О. Лозового. Київ, 2003. 208 с.
3. Левчук Л. Українська естетика: традиції та сучасний стан : монографія. Черкаси, 2011. 340 с.
4. Наконечна О. П. Естетичне як тип духовності : монографія. Рівне, 2002. 202 с.
5. Наконечна О. П., Залужна А. Є. Етика і естетика: Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення. Рівне, 2008. 180 с.

Допоміжна

1. Бычков В. В. Эстетика отцов церкви. Москва, 1995. 593 с.
2. Бондаревська І. Парадоксальність естетичного в українській культурі XVII-XVIII ст. Київ, 2005. 308 с.
3. Возняк В. Идеальное и смерть. *Есхатологічна проблематика у філософії та культурі російського Срібного віку*. Випуск 18. Дрогобич, 2012. С. 91–96.
4. Диденко В. Д. Духовная реальность и искусство: эстетика преобразования. Москва, 2005. 288 с.
5. Залужна А. Є. Морально-естетичні засади життєвого світу людини. Рівне, 2012. 238 с.
6. Залужна А. Є. Бахманчук О. О. Етика ненасилля в сучасній ситуації часу. *Вісник: Зб. наук. праць*. Вип. 3 (35). Рівне : НУВГП, 2006. С. 316–328.
7. Канарский А. С. Диалектика эстетического процесса. Диалектика эстетического как теория чувственного познания. Киев,
8. Крымский С. Б. Контуры духовности: новые контексты идентификации. *Вопросы философии*. 1992. № 12. С. 21–28.
9. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування : навч. посібник. Суми, Київ, 2005. 222 с.
10. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Ранняя классика. Москва : АСТ; Харьков: Фолио. 2000. 624 с.
11. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Аристотель и поздняя классика. Москва: АСТ; Харьков : Фолио. 200. 800 с.
12. Лосев А. Ф. Эстетика Возрождения. Москва, 1978. 623 с.

13. Наконечна О. П. Співвідношення філософії та мистецтва: сучасний контекст. *Актуальні проблеми духовності*. Вип.8. Кривий Ріг, 2007.
14. Наконечна О. П. Взаємозв'язок мистецтва і моралі у розвитку людської чуттєвості. *Наукові записки ТНПУ ім.В.Гнатюка. Серія „Філософія”*. Вип.14.Тернопіль, 2006. С.135–139.
15. Никитич Л. А. Эстетика : учебник для вузов. Москва, 2003. 439 с.
16. Ницше Ф. Рождение трагедии, или Эллинство и пессимизм. *Так говорил Заратустра. К генеологии морали. Рождение трагедии, или Эллинство и пессимизм*. Минск, 1997. С.453–591.
17. Ницше Ф. Так говорил Заратустра. *Так говорил Заратустра. К генеологии морали. Рождение трагедии, или Эллинство и пессимизм*. Минск, 1997. С. 3–297.
18. Ортега-и-Гассет Х. Дегуманизация искусства и другие работы. Москва, 1991. 639 с.
19. Платон. Бенкет. *Читанка з історії філософії* : у 6 кн. Кн. 1 : Філософія стародавнього світу. Київ, 1992. С. 131–142.
20. Платон. Сочинения. В 4 т. М. : Мысль, 1971. Т. 3(1). 752 с.
21. Столяр М. Советская смеховая культура. Киев, 2011. 304 с.
22. Франк С. Л. Этика нигилизма. *Сочинения*. М., 1990. С. 77–110.
23. Франк С. Л. Смысл жизни. *Духовные основы общества*. – Москва, 1992. С. 147–216.
24. Франкл В. Человек в поисках смысла. Москва, 1990. 367 с.
25. Фромм Э. Душа человека. Ее способность к добру и злу. *Душа человека*. Москва, 1992. – С. 13-108.
26. Фромм Э. Искусство любить. *Душа человека*. Москва, 1992. С. 109–178.
27. Шеллинг Ф. Философия искусства. Москва, 1999. 608 с.
28. Шестаков В. П. Эстетические категории: опыт системат. и ист. исслед. Москва, 1983. 358 с.
29. Шинкарук В. Віра, надія, любов. *Віче*. № 3. 1994. С. 145–150.
30. Янко Ж. Художній твір і соціальна дійсність: альфа та омега. *Есхатологічна проблематика у філософії та культурі російського Срібного віку*. Випуск 18. Дрогобич, 2012. С. 457–463.